

چارچوب حقوقی اقامت کارآفرینی از طریق تأسیس شرکت در نظام حقوقی اسپانیا

محمد رضا سببانی^۱، محمد طاهری^۲، احسان منصوری^۳، نیکتا صادقی^۴

چکیده

اسپانیا با تصویب قوانین تسهیل گرانه در حوزه مهاجرت و سرمایه گذاری، به دنبال جذب سرمایه گذاران و کارآفرینان خارجی از طریق اعطای اقامت مبتنی بر تأسیس شرکت است. این پژوهش با هدف بررسی چارچوب قانونی اقامت از طریق تأسیس شرکت در نظام حقوقی اسپانیا، با تأکید بر مبانی قانونی، فرآیندهای اداری، الزامات مالیاتی و چالش های پیش روی اتباع غیروپایی انجام شده است. یافته های این پژوهش که به روش توصیفی - تحلیلی نگارش یافته بیانگر آن است که چارچوب حقوقی اسپانیا مبتنی بر ساختاری سه لایه متشکل از قانون چارچوب مهاجرت، قانون تخصصی اقامت کارآفرینی و قانون مکمل استارت آپ ها است. فرآیند اخذ اقامت کارآفرینی در اسپانیا بر دو رکن اساسی نخست ارزیابی کیفی نوآوری و منافع اقتصادی پروژه توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا و رسیدگی متمرکز و سریع توسط واحد ویژه مهاجرت (UGE-CE) با مهلت های قانونی کوتاه استوار است. در تحول حقوق شرکت ها، اصلاحات قانون خلق و رشد شرکت ها (Ley 18/2022) با کاهش چشمگیر سرمایه حداقلی تأسیس شرکت با مسئولیت محدود و افزودن قواعد حمایتی جدید برای طلبکاران، گامی مؤثر در حذف موانع اقتصادی ورود کارآفرینان برداشته است. همچنین قانون ارگانیک ۲۰۲۵/۱ با لغو ویزای طلایی مبتنی بر سرمایه گذاری منفعلانه از آوریل ۲۰۲۵، جهت گیری سیاست مهاجرتی اسپانیا را از جذب سرمایه صرف به سمت حمایت از کارآفرینی فعال و نوآورانه تغییر داده است. نتایج پژوهش نیز نشان داد که اگرچه اسپانیا با ایجاد چارچوب حقوقی پیشرفته و تسهیل گرانه، مسیری سریع و هدفمند برای اقامت کارآفرینان خارجی فراهم کرده است، اما چالش های مهمی از جمله ذهنی بودن ارزیابی نوآوری توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا، شکاف بین الزامات قانونی و انتظارات عملی مراجع، طولانی شدن فرآیندهای اداری در عمل و دشواری اثبات استمرار فعالیت اقتصادی در تمدید اقامت، پیش روی کارآفرینان وجود دارد. موفقیت در این مسیر نیازمند شناخت حقوقی کافی، برنامه ریزی دقیق و مدیریت فعال فعالیت اقتصادی است.

واژگان کلیدی: اقامت اسپانیا، ثبت شرکت در اسپانیا، اقامت کارآفرینی اسپانیا، قانون اسپانیا، سرمایه گذاری خارجی در اسپانیا.

۱. دکتری حقوق بین الملل عمومی و دبیر کمیته حقوقی اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا. (نویسنده مسئول)

dr.mohammadrezasobhani1980@gmail.com

۲. ریاست اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا

۳. مشاور حقوقی و عضو کمیته حقوقی اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا و وکیل پایه یک دادگستری

۴. کارشناس ارشد حقوق بین الملل و عضو کمیته حقوقی اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا

مقدمه

در سال‌های اخیر، تحولات اقتصاد جهانی و افزایش رقابت میان کشورها برای جذب سرمایه و نیروی انسانی متخصص، موجب شده است که سیاست‌های مهاجرتی بسیاری از دولت‌ها به سمت تسهیل ورود سرمایه‌گذاران و کارآفرینان خارجی سوق پیدا کند.

سرمایه‌گذاری خارجی نقش محوری در توسعه اقتصادی کشورها ایفا می‌کند و با ایجاد سرمایه، انتقال فناوری و ایجاد اشتغال، به رشد پایدار اقتصادی کمک می‌کند. (مرعشی، ۱۴۰۴: ۵۱) در واقع، سرمایه‌گذاری خارجی اثرات مثبت بسیاری بر اقتصاد کشورهای میزبان دارد و جذب سرمایه‌گذاری خارجی از طریق انتقال فناوری و افزایش رقابت‌پذیری در محیط کسب و کار، امکان افزایش رشد اقتصادی و کاهش فقر را فراهم می‌نماید. (نائینی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۱۳) کشورهای سرمایه‌پذیر بایستی با هدف جذب بیشتر سرمایه، محیطی امن در زمینه حقوقی، اقتصادی و سیاسی فراهم آورند. به همین جهت دولت‌ها با تصویب قوانین مربوطه در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی می‌کوشند تا بستر لازم جهت تشویق سرمایه‌گذاری خارجی را فراهم نمایند. (نگهداری، ۱۴۰۱: ۱) در این چارچوب، اعطای اقامت به اتباع خارجی از طریق فعالیت‌های اقتصادی و کارآفرینانه به عنوان یکی از ابزارهای مهم سیاست‌گذاری اقتصادی مطرح شده است. این رویکرد نه تنها امکان جذب سرمایه و فناوری را فراهم می‌کند، بلکه می‌تواند در ایجاد اشتغال، توسعه نوآوری و تقویت پیوندهای اقتصادی بین‌المللی نیز نقش مؤثری ایفا کند. در میان کشورهای اروپایی، اسپانیا با توجه به موقعیت اقتصادی و جایگاه خود در اتحادیه اروپا، تلاش کرده است با اصلاح چارچوب‌های قانونی و اداری، شرایط مساعدتری برای جذب سرمایه‌گذاران و کارآفرینان خارجی فراهم آورد.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دهه‌های اخیر نقش مهمی در نوسازی اقتصادی، افزایش اشتغال با کیفیت و بین‌المللی سازی اقتصاد اسپانیا ایفا کرده است. از دهه ۶۰ میلادی و همزمان با اجرای «طرح ملی ثبات اقتصادی»، مسیر تدریجی جذب سرمایه خارجی در این کشور آغاز شد و با پیوستن اسپانیا به جامعه اقتصادی اروپا در ۱۹۸۶ شتاب گرفت. (گزارش دبیرخانه اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا، ۱۴۰۴: ۲) اسپانیا به عنوان چهارمین اقتصاد بزرگ منطقه اروپا، همواره جایگاه ویژه‌ای در جذب سرمایه‌گذاری خارجی داشته است. این کشور با ارائه مزیت‌های ساختاری متعدد از جمله نیروی کار ماهر، زیرساخت‌های پیشرفته و موقعیت استراتژیک جغرافیایی، توانسته است خود را به یکی از مقاصد اصلی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، در منطقه مدیترانه تبدیل کند.

مطالعات نشان می‌دهد که اسپانیا از نظر رقابت‌پذیری و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در میان کشورهای مدیترانه‌ای در سال ۲۰۲۵ عملکرد برتری داشته و از دوران پسا کرونا، جذابیت این کشور برای سرمایه‌گذاری به میزان ۵.۷ امتیاز افزایش یافته است. همچنین تا پایان سال ۲۰۲۴، تعداد ۸۵۶ پروژه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از ابتدا در اسپانیا توسعه یافته که منجر به

ایجاد ۷۲,۴۱۶ شغل شده است.^۱ همچنین تصویب قوانین و مقرراتی که امکان اقامت از طریق سرمایه‌گذاری و تأسیس شرکت را فراهم می‌کند، بخشی از سیاست‌های این کشور در راستای تقویت رشد اقتصادی و افزایش رقابت‌پذیری در سطح بین‌المللی محسوب می‌شود. در این میان، اقامت از طریق تأسیس شرکت به عنوان یکی از مسیرهای مهم ورود کارآفرینان خارجی به اقتصاد اسپانیا مطرح شده است. با توجه به اهمیت این موضوع، بررسی چارچوب حقوقی اقامت از طریق تأسیس شرکت در نظام حقوقی اسپانیا از منظر حقوقی و عملی اهمیت ویژه‌ای دارد. تحلیل مقررات مربوط به تأسیس شرکت توسط اتباع خارجی، شرایط اخذ اقامت کارآفرینی، نقش نهادهای اداری و همچنین چالش‌های حقوقی و اجرایی این فرآیند می‌تواند درک دقیق‌تری از سازوکارهای موجود ارائه دهد. از این رو، پژوهش حاضر با رویکردی تحلیلی به بررسی مبانی قانونی، فرآیندهای اداری و الزامات حقوقی اقامت از طریق فعالیت‌های کارآفرینانه در اسپانیا می‌پردازد.

۱- مبانی حقوقی اقامت از طریق سرمایه‌گذاری و کارآفرینی در نظام حقوقی اسپانیا

نظام حقوقی اسپانیا، اقامت از طریق سرمایه‌گذاری و کارآفرینی را به‌عنوان یکی از ابزارهای حمایتی برای تقویت رشد اقتصادی و جذب سرمایه خارجی در چارچوب قانون ارگانیک^۲ مورخ ۱۱ ژانویه ۲۰۰۰ درباره حقوق و آزادی‌های اتباع خارجی در اسپانیا و ادغام اجتماعی آنان^۳ و نیز مقررات تکمیلی آن به رسمیت شناخته است. چارچوب حقوقی حاکم بر اقامت سرمایه‌گذاران و کارآفرینان در اسپانیا عمدتاً مبتنی بر قانون حمایت از کارآفرینان و بین‌المللی‌سازی آنها،^۴ مصوب ۲۷ سپتامبر ۲۰۱۳ است. مقدمه این قانون به صراحت بیان می‌دارد که کشورهای پیشرفته جهان از دیرباز دارای سیستم‌هایی ویژه برای جذب سرمایه و استعداد بوده‌اند که با رویه‌های چابک و کانال‌های تخصصی مشخص می‌شوند، و اسپانیا نیز برای حفظ رقابت‌پذیری خود ناگزیر از پیروی از این الگو است. (Ley 14/2013, Preámbulo: 6)

این قانون با هدف احیای بافت کارآفرینی کشور، مقابله با رکود اقتصادی و ایجاد محیطی جذاب برای نوآوری و سرمایه‌گذاری خارجی تصویب شد و از آن پس، بنیان حقوقی اصلی برای اعطای اقامت به کارآفرینان و سرمایه‌گذاران خارجی محسوب می‌شود. (4: García-Valdecasas Butrón, 2013) قانون مذکور، برای نخستین بار مجوز اقامت

1 . TEHA Group.

۲ . در نظام حقوقی اسپانیا قوانین به دو دسته ارگانیک یا اساسی (Ley Orgánica) و عادی (Ley Ordinaria) تقسیم می‌شوند و در توصیف Ley Orgánica قوانینی هستند که مستقیماً به حقوق و آزادی‌های بنیادین شهروندان مربوط می‌شوند و برای تصویب یا اصلاح نیاز به اکثریت مطلق مجلس (بیش از نیمی از کل نمایندگان) دارند.

3 . Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social

4 . Ley 14/2013, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización

ویژه‌ای را معرفی کرد که بر پایه ارائه یک طرح کسب‌وکار نوآورانه و دارای اهمیت اقتصادی برای اسپانیا اعطا می‌شود. در این چارچوب، معیارهایی مانند پتانسیل اشتغال‌زایی، ارزش‌افزایی فناورانه، و میزان تأثیر اقتصادی طرح، مبنای ارزیابی قانونی قرار گرفته‌اند. این ساختار، اقامت کارآفرینی را از اقامت‌های صرفاً مبتنی بر سرمایه‌گذاری مالی مانند ویزای طلایی متمایز می‌کند. چارچوب قانونی اسپانیا در حوزه اقامت کارآفرینی، علاوه بر قوانین داخلی، با سیاست‌های اتحادیه اروپا در زمینه تسهیل مهاجرت افراد با مهارت و سرمایه هماهنگ شده است. دستورالعمل‌هایی همچون سیاست‌ها و برنامه‌های اتحادیه اروپا برای حمایت از کارآفرینی و استارت‌آپ‌ها^۱ مصوب ۲۰۲۵ توسط کمیسیون اروپا و اسناد مرتبط با مهاجرت نیروی کار ماهر، الگوهای حقوقی مشخصی درباره تشویق نوآوری، دیجیتالی‌سازی و توسعه اقتصاد دانش‌بنیان ارائه می‌کنند.

در خصوص اینکه چرا اتحادیه اروپا به سمت تصویب این سند رفت باید گفت که اتحادیه اروپا با یک چالش اساسی مواجه است به این معنا که استارت‌آپ‌های اروپایی پس از رشد اولیه، اغلب برای توسعه بیشتر به خارج از اروپا (به ویژه ایالات متحده) نقل مکان می‌کنند. آمارها نشان می‌دهد که بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۲۱، نزدیک به ۳۰ درصد از شرکت‌هایی با ارزش بیش از یک میلیارد دلار خارج از اتحادیه اروپا مستقر شده‌اند. همچنین تنها ۸ درصد از شرکت‌های اسکیل‌آپ^۲ در جهان در اروپا مستقر هستند (European Commission, 2025, COM(2025) 270 final, p. 4).

اسپانیا نیز با توسعه مقررات خود در قانون ۲۰۱۳/۱۴ و دستورالعمل‌های اجرایی وزارت اقتصاد و تجارت^۳ چارچوبی ایجاد کرده است که در آن مهاجرت کارآفرینانه به عنوان یک ابزار قانونی برای رونق اقتصادی و ارتقای رقابت‌پذیری بازار اسپانیا شناخته می‌شود.^۴ به این ترتیب، اقامت کارآفرینی نه تنها یک مسیر مهاجرتی، بلکه بخشی از استراتژی ملی اسپانیا برای جذب سرمایه انسانی و مالی بین‌المللی تلقی می‌شود.

۲- بررسی قانون اسپانیا در زمینه حمایت از کارآفرینان و بین‌المللی‌سازی اقتصاد

قانون حمایت از کارآفرینان و بین‌المللی‌سازی اقتصاد اسپانیا که در ۲۷ سپتامبر ۲۰۱۳ به تصویب رسید، یکی از مهم‌ترین ابزارهای حقوقی این کشور برای تقویت فعالیت‌های اقتصادی نوآورانه و جذب سرمایه‌گذاران و کارآفرینان خارجی محسوب می‌شود.

1 . EU Entrepreneurship and Startup Policies

۲ . اسکیل‌آپ (Scaleup) به شرکتی گفته می‌شود که از مرحله استارت‌آپ (Startup) عبور کرده، مدل کسب‌وکار خود را اثبات کرده و اکنون در مرحله توسعه سریع و رشد تصاعدی قرار دارد.

3 . Unidad de Grandes Empresas y Colectivos Estratégicos (UGE-CE)

۴ . وظیفه اصلی: UGE-CE که این واحد زیر نظر وزارت مهاجرت اسپانیا است، رسیدگی سریع به درخواست‌های اقامت و کار برای افراد متخصص و سرمایه‌گذاران خارجی که برای اقتصاد اسپانیا مهم هستند. معمولاً این واحد پرونده‌های مربوط به این افراد را بررسی می‌کند:

این قانون در بستر بحران اقتصادی دهه ۲۰۱۰ و با هدف تسهیل ایجاد کسب‌وکار، کاهش موانع اداری و تقویت حضور سرمایه و استعداد های بین‌المللی در اقتصاد اسپانیا تدوین شد. قانون‌گذار اسپانیایی در این قانون تلاش کرده است از طریق مجموعه‌ای از تدابیر مالیاتی، اداری و مهاجرتی، محیطی مساعد برای راه‌اندازی و توسعه شرکت‌ها فراهم کند. بخش مهمی از این قانون به تسهیل ورود و اقامت اتباع خارجی اختصاص یافته و به‌طور خاص در عنوان پنجم قانون، رژیم حقوقی ویژه‌ای برای اقامت سرمایه‌گذاران، کارآفرینان و متخصصان خارجی پیش‌بینی شده است (Ley 14/2013, Título V). بر اساس ساختار این قانون، شخص کارآفرین^۱ به شکلی گسترده تعریف شده است: «تمامی اشخاص، اعم از حقیقی یا حقوقی، که قصد توسعه یا در حال توسعه یک فعالیت اقتصادی مولد هستند». (Ley 14/2013, Art. 3) این تعریف جامع به گونه‌ای طراحی شده که کلیه کسب‌وکارها بدون توجه به اندازه یا مرحله چرخه حیات تجاری خود، بتوانند از حمایت‌های قانونی بهره‌مند شوند. بر این اساس مواد ۶۸ تا ۷۰ این قانون به‌طور خاص به مقررات ورود و اقامت کارآفرینان خارجی اختصاص یافته است.

در چارچوب این قانون، اقامت کارآفرینی برای اتباع کشورهای ثالث در صورتی اعطا می‌شود که پروژه اقتصادی پیشنهادی آنان دارای ماهیت نوآورانه و دارای منافع اقتصادی برای اسپانیا باشد. مطابق ماده ۷۰ قانون ۲۰۱۳/۱۴، متقاضی باید طرح کسب‌وکاری ارائه دهد که از نظر نوآوری، قابلیت ایجاد اشتغال، تأثیر اقتصادی در منطقه اجرای پروژه و میزان سرمایه‌گذاری مورد نیاز مورد ارزیابی قرار گیرد. بررسی این طرح معمولاً توسط نهادهای تخصصی اقتصادی و با مشارکت اداره کل تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی انجام می‌شود. افزون بر این، ماده ۶۹ این قانون امکان صدور روایید اقامت برای کارآفرینانی را فراهم می‌کند که قصد توسعه پروژه‌ای اقتصادی در اسپانیا دارند، مشروط بر آنکه طرح آنان از نظر اقتصادی قابل توجیه و با منافع ملی سازگار باشد.

از منظر نهادی و اجرایی نیز قانون ۲۰۱۳/۱۴ سازوکار مشخصی برای رسیدگی سریع به درخواست‌ها ایجاد کرده است. بر اساس ماده ۷۶ این قانون، رسیدگی به درخواست‌های اقامت سرمایه‌گذاران و کارآفرینان در صلاحیت واحد ویژه‌ای در اداره مهاجرت آقرار دارد که با هدف تسریع فرایندهای اداری و حمایت از پروژه‌های اقتصادی راهبردی ایجاد شده است. مهلت قانونی برای تصمیم‌گیری در این واحد ۲۰ روز کاری است و در صورت عدم پاسخ، اصل سکوت اداری مثبت^۲ جاری می‌شود. این ساختار اداری به دولت اسپانیا امکان می‌دهد تا درخواست‌های مرتبط با سرمایه‌گذاری و کارآفرینی را خارج از مسیرهای معمول مهاجرتی و با سرعت بیشتر بررسی کند. بدین ترتیب، قانون ۲۰۱۳/۱۴ نه تنها یک چارچوب حقوقی برای

1 . Emprendedor

2 . Unidad de Grandes Empresas y Colectivos Estratégicos (UGE-CE)

3 . Silencio administrativo positivo

اعطای اقامت به کارآفرینان خارجی فراهم کرده، بلکه از طریق ایجاد سازوکارهای اداری و حمایتی، نقش مهمی در سیاست اقتصادی اسپانیا برای جذب سرمایه، انتقال فناوری و تقویت رقابت‌پذیری بین‌المللی ایفا می‌کند.

۳- شرایط و الزامات حقوقی تأسیس شرکت توسط اتباع غیراروپایی در اسپانیا

نظام حقوقی اسپانیا تأسیس شرکت توسط اتباع کشورهای ثالث (خارج از اتحادیه اروپا) را مجاز می‌داند،^۱ مشروط بر آن‌که الزامات عمومی حقوق شرکت‌ها^۲ رعایت شود. (LSC, Arts. 20-22) علاوه بر آن رعایت مقررات خاص مهاجرتی^۳ نیز از جمله این شروط می‌باشد. (Ley 14/2013, Arts. 68-70) نکته حائز اهمیت آن است که این دو دسته الزامات مستقل از یکدیگر هستند و یک شهروند خارجی می‌تواند بدون داشتن مجوز اقامت، سهامدار یک شرکت اسپانیایی باشد. اما اگر قصد اقامت در اسپانیا از طریق تأسیس شرکت را داشته باشد، باید مقررات مهاجرتی خاص کارآفرینان- موضوع قانون ۲۰۱۳/۱۴- را نیز رعایت کند.

چارچوب اصلی حقوق شرکت‌ها در قانون شرکت‌های سرمایه‌ای^۴ تنظیم شده است که انواع رایج شرکت‌ها مانند شرکت با مسئولیت محدود^۵ که برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط مناسب است و شرکت سهامی^۶ که برای شرکت‌های بزرگ‌تر رایج‌ترین است را برای سرمایه‌گذاران خارجی پیش‌بینی می‌کند. (Decreto Legislativo 1/2010, arts. 1-4 Real) در اینجا لازم است تا به نقش و اهمیت دو قانون مهم در نظام حقوقی اسپانیا پیرامون شرکت‌های سرمایه‌ای^۷ اشاره کنیم.^۸ نخستین قانون، «قانون شرکت‌های سرمایه‌ای (فرمان قانونی سلطنتی ۲۰۱۰/۱)»^۹ که به عنوان قانون مادر و چارچوب دائمی حاکم بر تأسیس و اداره شرکت‌های سرمایه‌ای از جمله شرکت با مسئولیت محدود و شرکت سهامی، ایفای نقش می‌کند. (Real Decreto Legislativo 1/2010) این قانون تمام جنبه‌های اساسی مانند انواع شرکت، سرمایه حداقلی، ساختار

۱. قوانین اسپانیا هیچ گونه منع قانونی برای تأسیس شرکت توسط اتباع خارجی (حتی غیرمقیم) قائل نمی‌شود.

۲. مواردی مانند انتخاب نام شرکت، تعیین سرمایه، تدوین اساسنامه، ثبت در دفتر ثبت شرکت‌ها (Registro Mercantil) و رعایت قوانین تجاری.

۳. مواردی مانند اخذ NIE (شماره شناسایی خارجی)، رعایت قوانین سرمایه‌گذاری خارجی و در صورت نیاز به اقامت، اخذ مجوز اقامت مناسب.

4. Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital

5. Sociedad de Responsabilidad Limitada (SL)

6. Sociedad Anónima (SA)

7. Sociedades de Capital

۸. شرکت‌های سرمایه‌ای به دسته‌ای از شرکت‌ها گفته می‌شود که دارای ویژگی‌هایی مانند تقسیم سرمایه به سهام یا سهم‌الشرکه و محدود بودن مسئولیت سهامداران به میزان سرمایه‌شان می‌باشند.

9. Ley de Sociedades de Capital (Real Decreto Legislativo 1/2010)

مدیریتی، حقوق و تعهدات سهامداران و فرایندهای انحلال را به صورت جامع و پایدار تنظیم می‌نماید. قانون دوم موسوم به «قانون خلق و رشد شرکت‌ها»^۱ که یک قانون اصلاحی و تسهیل‌گر است و به منظور ساده‌سازی، دیجیتالی‌سازی و کاهش موانع اقتصادی برای راه‌اندازی کسب‌وکارها تصویب شده است. با توجه به اصلاحات صورت گرفته می‌توان گفت، در حالی که «قانون شرکت‌های سرمایه‌ای» چارچوب پایدار و دائمی حقوق شرکت‌ها را حفظ کرده است، قانون «خلق و رشد شرکت‌ها» به عنوان یک قانون اصلاحی، موانع تاریخی ورود به عرصه کارآفرینی را کاهش داده و همزمان با افزودن قواعد حمایتی جدید، تعادل میان تسهیل کسب‌وکار و حمایت از حقوق طلبکاران را برقرار ساخته است. مطابق اصلاحات جدید ناشی از قانون موسوم به «قانون خلق و رشد شرکت‌ها»، حداقل سرمایه لازم برای تأسیس شرکت با مسئولیت محدود به یک یورو کاهش یافته است (اصلاح ماده ۴ قانون شرکت‌های سرمایه‌ای).^۲

تمایز بین سرمایه‌گذار غیرفعال و کارآفرین فعال یکی از اصول اساسی نظام مهاجرتی اسپانیا است. ماده ۷۰ قانون ۲۰۱۳/۱۴ به طور مشخص فعالیت کارآفرینانه و تجاری را تعریف می‌کند و تنها افرادی که مستقیماً در مدیریت و توسعه پروژه مشارکت دارند، مشمول این رژیم ویژه می‌شوند.^۳ از منظر وضعیت اقامتی، اتباع غیرواپایی برای اداره فعال شرکت در اسپانیا باید دارای مجوز اقامت و کار متناسب باشند. چنانچه شخص صرفاً سهامدار باشد و در مدیریت اجرایی مشارکت نداشته باشد، الزام به اخذ مجوز کار ممکن است منتفی باشد؛ اما در صورتی که به‌عنوان مدیر اجرایی یا کارآفرین در فعالیت شرکت دخالت مستقیم داشته باشد، باید یکی از مجوزهای پیش‌بینی‌شده در «قانون اتباع خارجی»^۴ و مقررات تکمیلی آن یا مجوز خاص کارآفرینی را اخذ کند. در قالب اقامت کارآفرینی، ارائه طرح کسب‌وکار نوآورانه با منافع اقتصادی برای اسپانیا الزامی

1. Ley 18/2022, de Creación y Crecimiento de Empresas

۲. مهم‌ترین اصلاح این قانون در ماده (۴) قانون شرکت‌های سرمایه‌ای اعمال شده است و شامل آن است که سرمایه حداقلی برای تأسیس شرکت با مسئولیت محدود (SL) از ۳۰۰۰ یورو به ۱ یورو کاهش یافته است. با این حال، قانون اصلاحی دو قاعده حمایتی جدید نیز به ماده ۴ اضافه کرده است. نخست، شرکت‌های با سرمایه کمتر از ۳۰۰۰ یورو ملزم به تخصیص حداقل ۲۰٪ از سود سالانه به ذخیره قانونی هستند تا مجموع سرمایه و ذخیره به ۳۰۰۰ یورو برسد؛ دوم، در صورت انحلال شرکت، چنانچه دارایی شرکت برای پرداخت بدهی‌ها کافی نباشد، سهامداران به صورت تضامنی مسئول جبران تفاوت بین ۳۰۰۰ یورو و سرمایه ثبت‌شده خواهند بود.

۳. نکته جالب توجه اینکه مفهوم «فعالیت کارآفرینانه» در قانون ۲۰۱۳/۱۴ بصورت متغیر توصیف شده است، به این معنا که در بخش‌های مختلف قانون، ممکن است تعریف آن اندکی گسترده یا محدودتر شود. برای مثال، در مقدمه قانون، تعریف بسیار گسترده‌ای از کارآفرین (تمامی اشخاص حقیقی یا حقوقی که فعالیت اقتصادی مولد دارند) ارائه شده است، اما در ماده ۷۰، این تعریف با اضافه شدن شروط نوآوری و منافع اقتصادی محدودتر می‌شود.

4. Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social

است و ارزیابی آن از سوی نهادهای صلاحیت‌دار اقتصادی انجام می‌شود. همچنین متقاضی باید تمکن مالی کافی، بیمه درمانی معتبر و عدم سوءپیشینه کیفری را اثبات کند (Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero)^۱. علاوه بر الزامات ثبتی و مهاجرتی، اتباع غیراروپایی باید تکالیف مالیاتی و اداری مربوط به آغاز فعالیت اقتصادی را رعایت کنند. این موارد شامل اخذ شماره شناسایی مالیاتی^۲ برای شرکت و در صورت لزوم برای اشخاص حقیقی، شماره شناسایی خارجی^۳ جهت ثبت در اداره مالیات و ثبت در نظام تأمین اجتماعی در صورت استخدام کارکنان است.^۴ بر اساس اصلاحات دیجیتال‌سازی اداری در سال‌های اخیر، بسیاری از مراحل تأسیس شرکت از طریق سامانه‌های الکترونیکی^۵ قابل انجام است که موجب تسریع روند ثبت شده است. بدین ترتیب، چارچوب حقوقی فعلی اسپانیا ضمن تسهیل حداقل سرمایه و فرایندهای اداری، همچنان بر انطباق دقیق با مقررات مهاجرتی، مالیاتی و تجاری تأکید دارد و تأسیس شرکت توسط اتباع غیراروپایی را در قالبی منظم و قانونمند سامان‌دهی می‌کند.

۴- فرآیند اداری اقامت کارآفرینان و استارت‌آپ‌ها در حقوق اسپانیا

فرآیند اداری اقامت کارآفرینی در اسپانیا بر اساس عنوان پنجم قانون ۲۰۱۳/۱۴ طراحی شده و یک مسیر مستقل و سریع برای کارآفرینان غیراروپایی ایجاد می‌کند (Ley 14/2013, Título V). بر اساس ماده ۷۰ این قانون، ارزیابی طرح کسب‌وکار در صلاحیت مرکز ملی نوآوری اسپانیا^۶ قرار دارد که وابسته به وزارت صنعت، تجارت و گردشگری اسپانیا است (Ley 14/2013, art. 70). مطابق قانون حمایت از اکوسیستم شرکت‌های نوپا^۷، مهلت قانونی این نهاد برای صدور گزارش، ۱۰ روز کاری است (Ley 28/2022; Delvy.es, 2023). مهلت ۱۰ روز کاری در قانون اصلی ۲۰۱۳/۱۴ پیش‌بینی نشده بود که این اصلاح توسط قانون استارت‌آپ‌ها اعمال شده است.

شایان ذکر است که قانون حمایت از کارآفرینان و قانون استارت‌آپ‌ها به عنوان دو سند مکمل در نظام حقوقی اسپانیا عمل می‌کنند. در حالی که قانون حمایت از کارآفرینان مسیر عمومی اقامت را برای کارآفرینان خارجی فراهم می‌کند، قانون استارت

۱. لازم به ذکر است قانون اتباع خارجی اسپانیا در چندین مرحله در سالهای ۲۰۰۳ و ۲۰۰۹ مورد اصلاحات قرار گرفته و آیین نامه اجرایی آن در سال ۲۰۲۴ تدوین گردید. (Real Decreto 1155/2024)

2. Número de Identificación Fiscal (NIF)

3. Número de Identificación de Extranjero (NIE)

4. Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones (Gobierno de España). Número de Identidad de Extranjero (NIE)

5. Punto de Atención al Emprendedor (PAE)

6. Empresa Nacional de Innovación (ENISA)

7. Ley 28/2022, de 21 de diciembre, de fomento del ecosistema de las empresas emergentes. (2022). Boletín Oficial del Estado, núm. 305, de 22 de diciembre de 2022, páginas 1 a 48.

آپ ها با ارائه مزایای ویژه به شرکت‌هایی که تأییدیه نوآوری را از مرکز ملی نوآوری اسپانیا دریافت می‌کنند، گام فراتری برداشته است. مهم‌ترین این مزایا شامل کاهش نرخ مالیات شرکت‌ها از ۲۵٪ به ۱۵٪ برای چهار سال اول فعالیت و نیز تسهیل فرآیند اخذ اقامت برای بنیان‌گذاران استارت‌آپ‌های نوآور است (Ley 28/2022, arts. 9, 13 y 14).

افزون بر این، قانون استارت آپ ها مسیر جدیدی برای اقامت با عنوان «ویزای نوماد دیجیتال» ایجاد کرده است که به متخصصان غیراروپایی اجازه می‌دهد ضمن اقامت در اسپانیا، از راه دور برای شرکت‌های خارج از اسپانیا کار کنند. بدین ترتیب، این دو قانون در کنار یکدیگر، طیف گسترده‌ای از کارآفرینان عادی، استارت‌آپ‌های نوآور و متخصصان راه‌دور را پوشش داده و اسپانیا را به مقصدی جذاب برای سرمایه و استعداد‌های بین‌المللی تبدیل کرده‌اند.

پس از اخذ گزارش مثبت مرکز ملی نوآوری اسپانیا، متقاضی باید درخواست مجوز اقامت را با استفاده از فرم مخصوص^۲ از طریق پلتفرم الکترونیکی^۳ ثبت نماید. بر خلاف رویه‌های عادی مهاجرتی که در ادارات محلی خارجی انجام می‌شود، رسیدگی به درخواست‌های کارآفرینی به صورت متمرکز در پلتفرم مذکور صورت می‌گیرد و مهلت قانونی برای تصمیم‌گیری ۲۰ روز کاری است. هدف این تمرکز اداری، کاهش بروکراسی و تسریع در جذب سرمایه و استعداد‌های بین‌المللی است.

یکی از مزایای عملی این فرآیند، امکان ارائه درخواست هم از داخل خاک اسپانیا و هم از خارج از آن (از طریق کنسولگری‌های اسپانیا) است که انعطاف‌پذیری قابل توجهی برای کارآفرینان بین‌المللی ایجاد می‌کند.^۴ مجوز اقامت صادره دارای اعتبار اولیه ۳ ساله بوده و قابل تمدید است. دوره تمدید هر بار ۲ سال می‌باشد و پس از مجموع ۵ سال اقامت مستمر، امکان درخواست اقامت دائم فراهم می‌گردد.^۵ پس از صدور مجوز، متقاضی باید برای دریافت که «کارت شناسایی اتباع خارجی»^۶ همان کارت اقامت فیزیکی اقدام کرده و سپس مراحل ثبت در اداره مالیات و نظام تأمین اجتماعی را انجام دهد.

۵- تحلیل اقامت کارآفرینی و ویزای طلایی در نظام حقوقی اسپانیا

از آوریل ۲۰۲۵ و در پی اصلاحات تقنینی^۷، رژیم اقامت مبتنی بر سرمایه‌گذاری موسوم به ویزای طلایی^۸ در اسپانیا، به‌ویژه در بخش مرتبط با سرمایه‌گذاری در املاک، عملاً متوقف شد و چارچوب پیش‌بینی‌شده در قانون کارآفرینی دستخوش تغییرات

1 . Visado de nómada digital

2 . EX-07

3 . Unidad de Grandes Empresas y Colectivos Estratégicos (UGE-CE)

4 . Oficina Nacional de Emprendimiento, ONE

5 . Portal del Programa de Residencia para Inversores y Emprendedores (PRIE). Ministerio de Industria, Comercio y Turismo de España. <https://prie.comercio.gob.es>

6 . Tarjeta de Identidad de Extranjero(TIE)

7 . Ley Orgánica 1/2025, de 2 de enero, de medidas en materia de eficiencia del Servicio Público de Justicia

8 . Golden Visa

قابل توجهی گردید. با وجود این تحول تقنینی، بررسی تطبیقی این رژیم با نظام اقامت کارآفرینی از منظر تاریخی، اقتصادی و حقوقی همچنان اهمیت تحلیلی دارد.

اقامت کارآفرینی پیش‌بینی‌شده در قانون ۲۰۱۳/۱۴ از حیث ماهیت و منطق حقوقی با اقامت مبتنی بر سرمایه‌گذاری تفاوت بنیادین دارد. در حالی که ویزای طلایی بر پایه جذب سرمایه مالی قابل توجه از طریق ابزارهایی نظیر خرید ملک با حداقل ارزش ۵۰۰ هزار یورو، سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی عمومی یا سپرده‌های بانکی اعطا می‌شد، اقامت کارآفرینی اساساً بر ارائه و اجرای یک پروژه تجاری نوآورانه با تأثیر اقتصادی مثبت برای اقتصاد اسپانیا استوار است. در این چارچوب، ارزیابی طرح تجاری نه بر میزان سرمایه اولیه، بلکه بر شاخص‌هایی نظیر درجه نوآوری، قابلیت مقیاس‌پذیری، ظرفیت ایجاد اشتغال و ارزش افزوده اقتصادی متمرکز است.

از لحاظ الزامات، اقامت سرمایه‌گذاری گلدن ویزا نسبتاً ساده‌تر بود زیرا متقاضی باید صرفاً مالکیت سرمایه را اثبات کرده و الزامات معمول مهاجرتی مانند عدم سوءپیشینه، بیمه، توان مالی را ارائه می‌داد. این نوع اقامت نیازی به ارائه طرح اقتصادی یا راه‌اندازی کسب‌وکار فعال نداشت و بررسی آن عمدتاً فنی و مستند محور بود. در مقابل، اقامت کارآفرینی نیازمند ارائه طرح کسب‌وکار نوآورانه و گذر از فرآیند ارزیابی اقتصادی توسط مرکزی ملی نوآوری اسپانیا و سپس بررسی مهاجرتی توسط (UGE-CE) است. بنابراین، فرآیند کارآفرینی پیچیده‌تر اما هدفمندتر است. از نظر مدت زمان، هر دو نوع اقامت با سرعت بالا مطابق ماده ۷۶ قانون ۲۰۱۳/۱۴ بررسی می‌شدند.

واقعیت آن است که مستندسازی اقامت کارآفرینی شکل تخصصی‌تری دارد و اقامت کارآفرینی و اقامت سرمایه‌گذاری هر دو قابلیت تمدید و نهایتاً قابلیت منتهی شدن به اقامت طولانی‌مدت و تابعیت را دارند، با این حال، آثار اقامتی آن‌ها متفاوت است. دارندگان اقامت کارآفرینی معمولاً متعهد به پیشبرد فعال پروژه تجاری هستند و ادامه اقامت آن‌ها مشروط به فعالیت واقعی شرکت، حفظ نوآوری و رعایت الزامات مالیاتی و تجاری است. اما دارندگان ویزای طلایی الزامی به فعالیت اقتصادی یا کارآفرینی نداشتند و حتی می‌توانستند بدون اقامت بیش از حد در اسپانیا، مجوز خود را تمدید کنند. با این حال، اقامت کارآفرینی مزایای اقتصادی بیشتری برای ادغام در بازار اسپانیا دارد و مسیر مناسب‌تری برای کسانی است که قصد فعالیت تجاری بلندمدت دارند. در مقابل، اقامت سرمایه‌گذاری مناسب افرادی بود که صرفاً به دنبال یک مسیر سریع اقامتی با کمترین دخالت عملی در فعالیت اقتصادی هستند.

۶- ضمانت اجراها، تعهدات مالیاتی و حقوقی دارندگان اقامت کارآفرینی

دارندگان اقامت کارآفرینی در اسپانیا که بر اساس ۱۴/۲۰۱۳ مجوز اقامت دریافت می‌کنند، ملزم به رعایت مجموعه‌ای از تعهدات حقوقی و اقتصادی هستند که استمرار اقامت آنان به رعایت این الزامات وابسته است. مطابق مقررات مندرج در

عنوان پنجم این قانون، اعطای اقامت کارآفرینی مبتنی بر اجرای واقعی طرح کسب و کار ارائه شده است؛ بنابراین متقاضی باید فعالیت اقتصادی پیش‌بینی شده را در چارچوب طرح مصوب آغاز و حفظ کند. در فرآیند تمدید اقامت، مراجع اداری بررسی می‌کنند که آیا پروژه تجاری همچنان فعال بوده و اهداف اقتصادی اولیه مانند نوآوری، ایجاد ارزش اقتصادی یا اشتغال‌زایی تحقق یافته است یا خیر و در صورت عدم تحقق این شرایط یا توقف فعالیت اقتصادی، امکان عدم تمدید مجوز اقامت وجود دارد.

از منظر مالیاتی، کارآفرینان خارجی پس از تأسیس شرکت در اسپانیا مشمول نظام مالیاتی این کشور می‌شوند و باید تکالیف مقرر در قوانین مالیاتی از جمله قانون مالیات بر شرکت‌ها^۱ و مقررات اداره مالیات اسپانیا^۲ را رعایت کنند. قانون مالیات بر شرکت‌ها که به قانون شماره ۲۷/۲۰۱۴ اسپانیا معروف است در تاریخ ۲۷ نوامبر ۲۰۱۴ تصویب شد. این قانون یک مالیات مستقیم و شخصی محسوب می‌شود که بر درآمد شرکت‌ها و سایر اشخاص حقوقی در اسپانیا وضع می‌گردد. (Ley 27/2014, de 27 de noviembre)

نرخ عمومی این مالیات ۲۵ درصد است (Ley 27/2014, art. 29.1)، اما نرخ‌های کاهش‌یافته‌ای برای شرکت‌های کوچک و متوسط و شرکت‌های استارت‌آپ پیش‌بینی شده است، به طوری که شرکت‌های کوچک با درآمد خالص سالانه کمتر از یک میلیون یورو در سال مالی ۲۰۲۶ مشمول نرخ‌های تصاعدی ۱۹ درصد برای ۵۰۰۰۰ یورو اول پایه مالیاتی ۲۱ درصد برای مازاد بر آن می‌شوند (Ley 27/2014, art. 29.1; Disposición Transitoria 44ª; modificado por Ley 7/2024). این نرخ‌ها بر اساس برنامه کاهش تدریجی مصوب، هر سال کاهش می‌یابند تا در سال ۲۰۲۷ به ۱۷٪ و ۲۰٪ برسند.

شرکت‌هایی که واجد شرایط عنوان شرکت نوپای نوآور طبق قانون استارت‌آپ‌های اسپانیا هستند و این وضعیت آن‌ها توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا احراز می‌شود، از نرخ ترجیحی ۱۵ درصد مالیات بر شرکت‌ها برای نخستین سال سوددهی و سه سال پس از آن بهره‌مند می‌شوند. (Ley 27/2014, art. 29.1; Ley 28/2022, arts. 3–7).

میان شرکت‌های تازه تأسیس عادی و شرکت‌های نوپای استار آپ^۴ تفاوت وجود دارد. شرکت تازه‌تأسیس عادی به هر شرکت جدیدی گفته می‌شود که برای نخستین بار فعالیت اقتصادی خود را آغاز کرده است و صرفاً از برخی مشوق‌های

1 . Ley 27/2014, de 27 de noviembre, del Impuesto sobre Sociedades

2 . Agencia Estatal de Administración Tributaria (AEAT)

۳ . مطابق ماده ۲۹.۱ قانون ۲۷/۲۰۱۴، شرکت‌های تازه‌تأسیس عادی تنها در اولین دوره مالیاتی دارای پایه مثبت و دوره بعدی از نرخ ۱۵٪ بهره‌مند می‌شوند، مشروط بر آن‌که واقعاً جدید بوده و ادامه فعالیت قبلی یا ناشی از انتقال دارایی/فعالیت اشخاص وابسته نباشند. در مقابل، شرکت‌های نوپای مشمول قانون ۲۸/۲۰۲۲ با تأیید مرکز ملی نوآوری اسپانیا می‌توانند این نرخ ترجیحی را در اولین دوره سوددهی و سه دوره بعدی اعمال کنند.

4 . Empresa emergente

مالیاتی عمومی مانند نرخ ۱۵٪ در اولین دوره مالیاتی سودده و دوره بعدی بهره‌مند می‌شود (Ley 27/2014, art. 29.1). در مقابل، شرکت نوپای استارت‌آپ مفهومی حقوقی خاص در قانون استارت‌آپ‌های اسپانیا است و به شرکت‌های نوآور با پتانسیل رشد بالا اطلاق می‌شود که شرایط مشخصی مانند نوآور بودن، عمر محدود شرکت و مقیاس‌پذیری مدل کسب‌وکار را داشته باشند؛ احراز این وضعیت نیز توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا انجام می‌شود (Ley 28/2022, arts. 3-4). این شرکت‌ها علاوه بر مشوق‌های عمومی، از حمایت‌های ویژه‌تری از جمله دوره طولانی‌تر نرخ مالیاتی ترجیحی بهره‌مند می‌شوند (Ley 28/2022).

شرکت ثبت‌شده موظف به دریافت شماره شناسایی مالیاتی^۱، ارائه اظهارنامه‌های مالیاتی دوره‌ای، پرداخت مالیات بر سود شرکت و در صورت لزوم مالیات بر ارزش افزوده^۲ است. علاوه بر این، در صورتی که شرکت اقدام به استخدام نیروی کار نماید، کارفرما موظف است شرکت را در نظام تأمین اجتماعی اسپانیا^۳ ثبت کرده و نسبت به پرداخت سهم کارفرما و کارکنان اقدام کند. ثبت کارفرما، پرداخت حق بیمه و انجام تعهدات مرتبط با تأمین اجتماعی از الزامات قانونی فعالیت اقتصادی محسوب می‌شود و رعایت آن‌ها در ارزیابی قانونی بودن فعالیت شرکت و همچنین در فرآیند تمدید مجوزهای اقامت مرتبط با فعالیت اقتصادی مورد توجه قرار می‌گیرد (Ley Real Decreto Legislativo 8/2015, arts. 136-142; Ley Orgánica 4/2000).

چارچوب اصلی نظام تأمین اجتماعی اسپانیا بر اساس «قانون عمومی تأمین اجتماعی اسپانیا»^۴ تشکیل یافته است. بر اساس این قانون، کارفرمایان موظف‌اند پیش از شروع فعالیت، شرکت و کارکنان خود را در سیستم تأمین اجتماعی ثبت کرده و حق بیمه‌های مربوطه را به‌طور منظم پرداخت کنند. رعایت این تعهدات برای فعالیت قانونی شرکت‌ها و تضمین دسترسی کارکنان به حمایت‌های اجتماعی در اسپانیا ضروری است (Real Decreto Legislativo 8/2015, art. 138).

در کنار تعهدات مالیاتی، قانون‌گذار اسپانیایی ضمانت اجرای مشخصی برای عدم رعایت مقررات پیش‌بینی کرده است. چنانچه دارنده اقامت کارآفرینی از الزامات قانونی مانند ادامه فعالیت اقتصادی، ارائه اطلاعات صحیح به مراجع اداری یا رعایت مقررات مالیاتی و تجاری تخلف کند، امکان اعمال تدابیری نظیر عدم تمدید مجوز اقامت، لغو اقامت اعطا شده یا اعمال ضمانت اجرای اداری و مالیاتی وجود دارد. علاوه بر این، در مواردی که فعالیت شرکت با تخلفات جدی مالی یا

1 . NIF

2 . IVA

3 . Seguridad Social

4 . Real Decreto Legislativo 8/2015

۵ . این قانون روابط میان کارگران، کارفرمایان و دولت را در زمینه بیمه‌های اجتماعی تنظیم کرده و مقررات مربوط به ثبت کارفرمایان و کارکنان در نظام تأمین اجتماعی، پرداخت حق بیمه و بهره‌مندی از مزایایی مانند بازنشستگی، ازکارافتادگی، بیکاری و حمایت‌های درمانی را مشخص می‌سازد.

تجاری همراه باشد، مقررات عمومی حقوق شرکت‌ها و قوانین کیفری اقتصادی نیز قابل اعمال خواهد بود. بدین ترتیب، نظام حقوقی اسپانیا با ترکیب تعهدات اقتصادی و ضمانت اجرای قانونی تلاش کرده است اطمینان حاصل کند که اقامت کارآفرینی صرفاً در خدمت پروژه‌های واقعی و مؤثر اقتصادی قرار گیرد.

۷- چالش‌های حقوقی و عملی اقامت از طریق تأسیس شرکت برای اتباع خارجی.

در مسیر اخذ اقامت از طریق تأسیس شرکت در اسپانیا، اتباع غیراروپایی با مجموعه‌ای از چالش‌های حقوقی و اداری مواجه می‌شوند که بخش مهمی از آن ناشی از ساختار مقرراتی چندلایه این کشور است. از یک سو تأسیس شرکت تابع مقررات عمومی حقوق شرکت‌ها، قوانین مالیاتی و الزامات ثبت اداری است و از سوی دیگر، اخذ اقامت کارآفرینی یا اقامت تجاری نیازمند انطباق با مقررات مهاجرتی مندرج در قانون کارآفرینی است. (Ley 14/2013, art. 68-70) هماهنگ کردن این دو حوزه گاه دشوار می‌شود، زیرا راه‌اندازی شرکت فی‌نفسه حق اقامت ایجاد نمی‌کند و متقاضی باید ثابت کند که فعالیت اقتصادی او واقعی، نوآورانه و دارای ارزش اقتصادی است. این هم‌زمانی الزامات تجاری و مهاجرتی یکی از نخستین چالش‌های حقوقی اتباع خارجی محسوب می‌شود.^۱

مهم‌ترین و در عین حال مبهم‌ترین شرط اخذ اقامت کارآفرینی، اثبات نوآورانه بودن پروژه تجاری است (Ley 28/2022, de 21 de diciembre; ENISA). برخلاف معیارهای کمی مانند سرمایه‌گذاری کلان در ویزای طلایی، ارزیابی نوآوری توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا، کیفی و تا حدی سلیقه‌ای است. هرچند قانون استارت‌آپ‌ها، معیارهای نوآوری را مشخص کرده است، اما این قانون برای همه متقاضیان واضح نیست و اغلب مبهم تلقی می‌شود. بنابراین یکی از شایع‌ترین دلایل رد درخواست‌های اقامت کارآفرینی، نوآورانه نبودن پروژه یا عدم تطابق آن با استانداردهای مورد انتظار مرکز ملی نوآوری اسپانیا است. این فرآیند ذهنی، کارآفرینان خارجی را در موقعیت عدم قطعیت قرار می‌دهد، زیرا حتی طرح‌های تجاری موجه از نظر اقتصادی نیز ممکن است از منظر نوآوری تکنولوژیک یا مدل کسب‌وکار امتیاز کافی کسب نکنند.

چالش دیگر بار اثبات مالی و تمکن اقتصادی است. اگرچه قانون ۲۰۱۳/۱۴ حداقل سرمایه‌گذاری مشخصی را برای تأسیس شرکت تعیین نکرده است، اما متقاضی ملزم به اثبات تمکن مالی کافی برای تأمین هزینه‌های زندگی خود و خانواده در اسپانیا می‌باشد. این شکاف بین الزامات قانونی و انتظارات عملی مراجع اداری، یکی از چالش‌های جدی پیش روی کارآفرینان خارجی است (Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, 2026).

۱. تأسیس شرکت‌های تجاری تحت قانون (Ley de Sociedades de Capital) (Real Decreto Legislativo 1/2010) و اخذ اقامت کارآفرینی تحت قانون (Ley 14/2013 (Ley de Apoyo a los Emprendedores) می‌باشد.

موانع بوروکراتیک و طولانی بودن فرآیندهای اداری چالش دیگری در این فرآیند است. با وجود هدف قانون ۲۰۱۳/۱۴ مبنی بر ایجاد فرآیندی سریع و اختصاصی، در عمل متقاضیان با اوقات انتظار قابل توجهی مواجه هستند. اگرچه مرکز ملی نوآوری اسپانیا موظف است ظرف ۱۰ روز کاری گزارش خود را صادر کند و واحد شرکت‌های بزرگ و گروه‌های راهبردی^۱ نیز مهلت ۲۰ روز کاری برای تصمیم‌گیری دارد، اما مجموع فرآیند از تنظیم طرح کسب‌وکار تا اخذ کارت اقامت فیزیکی اغلب بین ۶ تا ۱۲ ماه به طول می‌انجامد. همچنین، دریافت نوبت از کنسولگری‌های اسپانیا در کشورهای مبدأ و ثبت درخواست از طریق سامانه‌های الکترونیکی که نیازمند گواهی دیجیتال است، برای بسیاری از متقاضیان خارجی پیچیده و زمان‌بر است. تمدید اقامت و اثبات استمرار فعالیت شرکت چالش دیگری است که به آن مواجهه اند. تمدید اقامت کارآفرینی هر ۲ سال یک بار، مشروط به اثبات اجرای واقعی طرح کسب‌وکار اولیه است. از یک سو، تغییر اساسی در مدل کسب‌وکار یا انحراف از طرح مصوب می‌تواند منجر به رد درخواست تمدید شود؛ از سوی دیگر، پایبندی مطلق به طرح اولیه در شرایط متغیر بازار غیرمنطقی به نظر می‌رسد. (Molinales Abogados, 2024, citing Ley 14/2013, art. 70)

در نهایت، اتباع خارجی با چالش‌های اجرایی و عملی در دوره پس از اخذ اقامت نیز مواجه هستند. شرکت باید فعالیت واقعی داشته باشد؛ در غیر این صورت امکان عدم تمدید اقامت وجود دارد. حفظ انطباق با مقررات مالیاتی، ارائه اظهارنامه‌های دوره‌ای، پرداخت بیمه‌های اجتماعی و رعایت الزامات شرکت‌ها، هزینه‌بر و زمان‌بر است. علاوه بر این، تطبیق با محیط کسب‌وکار اسپانیا، زبان، مقررات کار و نظام نظارتی ممکن است برای کارآفرینان تازه‌وارد دشوار باشد. این محدودیت‌ها نشان می‌دهد که گرچه اقامت از طریق تأسیس شرکت مسیری جذاب و پرمزیت است، اما موفقیت در آن نیازمند برنامه‌ریزی دقیق، شناخت حقوقی کافی و مدیریت فعال فعالیت اقتصادی است.

نتیجه‌گیری

بررسی نظام حقوقی اسپانیا در زمینه اقامت از طریق تأسیس شرکت نشان می‌دهد که این کشور با اتخاذ رویکردی فعال و نوآورانه، توانسته است چارچوبی نسبتاً منسجم، تسهیل‌گرانه و هدفمند برای جذب کارآفرینان و سرمایه‌گذاران خارجی ایجاد کند. محور اصلی این نظام، قانون حمایت از کارآفرینان و بین‌المللی‌سازی اقتصاد، مصوب ۲۰۱۳ است که با الهام از رویه کشورهای پیشرفته در جذب سرمایه و استعداد، مسیری مستقل، سریع و تخصصی برای اقامت کارآفرینان غیراروپایی طراحی کرده است. این قانون در کنار قانون ارگانیک حقوق و آزادی‌های اتباع خارجی و ادغام اجتماعی آنان، مصوب ۲۰۰۰ به عنوان قانون چارچوب مهاجرت و قانون حمایت از اکوسیستم شرکت‌های نوپا - قانون استارت‌آپ‌ها، مصوب ۲۰۲۲ به عنوان قانون مکمل، یک ساختار حقوقی سه‌لایه را شکل داده است که در آن هم حقوق بنیادین اتباع خارجی تأمین شده، هم فرآیند اقامت

کارآفرینان تسهیل گردیده و هم مشوق‌های مالیاتی ویژه‌ای برای شرکت‌های نوآور پیش‌بینی شده است. از منظر حقوق شرکت‌ها، فرمان قانونی سلطنتی ۲۰۱۰/۱، قانون شرکت‌های سرمایه‌ای، چارچوب دائمی تأسیس و اداره شرکت‌ها را تعیین می‌کند و اصلاحات اخیر قانون خلق و رشد شرکت‌ها، مصوب ۲۰۲۲ با کاهش سرمایه حداقلی شرکت با مسئولیت محدود به یک یورو، گام مهمی در جهت حذف موانع اقتصادی ورود کارآفرینان خارجی برداشته است. همچنین در حوزه مالیاتی، قانون مالیات بر شرکت‌ها، مصوب ۲۰۱۴ با نرخ عمومی ۲۵ درصد و نرخ‌های کاهش یافته ۱۹ تا ۲۱ درصد برای شرکت‌های کوچک و ۱۵ درصد برای استارت‌آپ‌های تأییدشده مرکز ملی نوآوری اسپانیا، بستری تشویقی برای فعالیت اقتصادی پایدار فراهم آورده است. فرآیند اداری اخذ اقامت کارآفرینی بر اساس عنوان پنجم 14/2013 Ley، با ایجاد واحد شرکت‌های بزرگ و گروه‌های راهبردی (UGE-CE)، به عنوان مرجع رسیدگی متمرکز و اختصاصی، و با تعیین مهلت‌های قانونی ۱۰ روزه برای ارزیابی نوآوری توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا و ۲۰ روزه برای صدور مجوز توسط UGE-CE، در مقایسه با رویه‌های عمومی مهاجرتی از سرعت و کارایی بیشتری برخوردار است. اعتبار اولیه ۳ ساله، قابلیت تمدید هر ۲ سال، امکان درخواست از داخل یا خارج اسپانیا، و امکان همراهی اعضای خانواده، از جمله مزایای عملی این نظام به شمار می‌رود. با این حال، تحلیل چالش‌های حقوقی و عملی این فرآیند نشان می‌دهد که کارآفرینان خارجی با موانع قابل توجهی مواجه هستند. مهم‌ترین این چالش‌ها عبارتند از: اول، ذهنی و مبهم بودن معیارهای ارزیابی نوآوری توسط مرکز ملی نوآوری اسپانیا که موجب عدم قطعیت و گاه رد درخواست‌های موجه اقتصادی می‌شود. دوم، شکاف میان الزام قانونی (عدم وجود حداقل سرمایه مشخص) و انتظارات عملی مراجع اداری در زمینه تمکن مالی. سوم، طولانی شدن فرآیندهای اداری در عمل، علی‌رغم وجود مهلت‌های کوتاه قانونی، به طوری که مجموع فرآیند از تنظیم طرح کسب‌وکار تا اخذ کارت اقامت فیزیکی اغلب بین ۶ تا ۱۲ ماه به طول می‌انجامد. چهارم، دشواری اثبات استمرار واقعی فعالیت اقتصادی در فرآیند تمدید اقامت، به گونه‌ای که تغییر در مدل کسب‌وکار یا انحراف از طرح مصوب می‌تواند منجر به رد درخواست تمدید شود، در حالی که پابندی مطلق به طرح اولیه در شرایط متغیر بازار غیرمنطقی به نظر می‌رسد. در مجموع، اسپانیا با ایجاد چارچوب حقوقی نسبتاً پیشرفته و هماهنگ با سیاست‌های اتحادیه اروپا، گام‌های مهمی در جهت جذب کارآفرینان و سرمایه‌گذاران خارجی برداشته است. لغو ویزای طلایی مبتنی بر سرمایه‌گذاری منفعلانه در آوریل ۲۰۲۵ به موجب قانون ارگانیک ۲۰۲۵/۱ و جایگزینی آن با تأکید بر اقامت کارآفرینی مبتنی بر نوآوری و ارزش اقتصادی واقعی، نشان‌دهنده تغییر پارادایم در سیاست‌های مهاجرتی اسپانیا از جذب سرمایه صرف به جذب ارزش اقتصادی پایدار است. با این حال، موفقیت در این مسیر برای کارآفرینان خارجی نیازمند برنامه‌ریزی دقیق، شناخت حقوقی کافی، مشاوره با وکلای متخصص، آمادگی برای مواجهه با فرآیندهای اداری زمان‌بر و مدیریت فعال و مستمر فعالیت اقتصادی است. به عبارت دیگر، اقامت از طریق تأسیس شرکت در

اسپانیا اگرچه مسیری جذاب و پرمزیت است، اما تحقق موفقیت آمیز آن مستلزم عبور از پیچ و خم های حقوقی و اداری با آگاهی و آمادگی کامل است.

منابع

مرعشی، شمس الدین (۱۴۰۴) موانع حقوقی و قانونی سرمایه گذاری خارجی در چارچوب قوانین جمهوری اسلامی ایران و راهکارهای رفع آن در شرایط کنونی، مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، ۷۷

نائینی، هادی ؛ عیسی زاده، سعید ؛ جعفری سرشت، داود (۱۴۰۲) تاثیر معاهدات سرمایه گذاری دوجانبه بر جذب سرمایه گذاری خارجی در ایران: رویکرد مدل جاذبه، پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، ۱۰۷

نگهداری، فاطمه (۱۴۰۱) موانع حقوقی جذب سرمایه گذاری خارجی در نظام حقوقی ایران با تاکید بر قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی مصوب (۱۳۸۰/۱۲/۱۹)، مطالعات حقوقی، ۲۹

گزارش دبیرخانه اتاق مشترک بازرگانی ایران و اسپانیا (۱۴۰۴) اسپانیا بستر جذاب سرمایه گذاری خارجی اروپا

Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización. (2013). Boletín Oficial del Estado, núm. 233

García-Valdecasas Butrón, J. Á. (2013). Resumen de la Ley de Emprendedores y su internacionalización (Part I: Aspectos mercantiles). Notarios y Registradores.

European Commission. (2025). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The EU Startup and Scaleup Strategy 'Choose Europe to start and scale' (COM (2025) 270 final). EUR-Lex.

Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital

Ley 18/2022, de Creación y Crecimiento de Empresas

Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social

Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones (Gobierno de España). Número de Identidad de Extranjero (NIE)

Ley 28/2022, de 21 de diciembre, de fomento del ecosistema de las empresas emergentes. (2022). Boletín Oficial del Estado, núm. 305, de 22 de diciembre de 2022, páginas 1 a 48.

Oficina Nacional de Emprendimiento (ONE). Residence Application for Entrepreneurs.

Ley Orgánica 1/2025, de 2 de enero, de medidas en materia de eficiencia del Servicio Público de Justicia

Real Decreto Legislativo 8/2015, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de la Seguridad Social

Ley 27/2014, de 27 de noviembre, del Impuesto sobre Sociedades

TEHA Group, & Amazon. (2025). Invertir en el Mediterráneo: Spain strengthens its position as a foreign investment destination in the Mediterranean region [Report]. IE University.

